

*Мельник В.П., начальник навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки НУЦЗУ, м. Черкаси
ORCID: 0000-0001-6593-5964*

*Шевчук С.М., ад'юнкт НУЦЗУ, м. Черкаси,
ORCID: 0009-0002-2742-4084*

Melnyk V.P., Head of the Research and Training Institute of Fire and Technogenic Safety National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy

Shevchuk S.M., PhD Student of the Educational and Production Center of the National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ПОЖЕЖНО-ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

MODERN APPROACHES TO THE FORMATION OF ORGANIZATIONAL MECHANISMS OF FIRE AND TECHNOGENIC SAFETY

У статті досліджено сучасні підходи щодо формування організаційних механізмів пожежно-техногенної безпеки в системі публічного управління в Україні. Окреслено зміст і структуру категорії «пожежно-техногенна безпека» та висвітлено організаційно-функціональні аспекти управління пожежно-техногенною безпекою. Зазначено важливість врахування впливу техносфери на довкілля в управлінському процесі. Представлено класифікацію джерел техногенних загроз у сучасному суспільстві. Зроблено висновок щодо необхідності вивчення проблем управління безпекою та ризиками в умовах надзвичайного стану для захисту населення, територій, об'єктів і навколишнього середовища від аварій та катастроф, що мають значний вплив на різні соціально-економічні системи на кількох ієрархічних рівнях.

Ключові слова: державна політика, пожежно-техногенна безпека, механізми забезпечення національної безпеки, управління безпекою, організаційно-функціональні механізми.

The article explores the directions for developing fire-technogenic safety within the public administration system during emergency situations in Ukraine. The content and structure of the "safety" category are outlined, and the organizational-functional aspects of fire-technogenic safety management are highlighted. The importance of considering the impact of the technosphere on the environment in the management process is emphasized. A classification of technogenic hazard sources in modern society is presented. Conclusions are drawn regarding the need to study safety and risk management issues under emergency conditions to protect the population, territories, objects, and the environment from accidents and disasters, which significantly impact various socio-economic systems at multiple hierarchical levels.

Keywords: state policy, fire and technogenic safety, mechanisms for ensuring national security, safety management, organizational and functional structure.

Постановка проблеми. Обґрунтування теоретичних підходів до вибору в сучасних умовах раціональної державної політики у сфері забезпечення пожежно-техногенної безпеки населення та захисту критично важливих об'єктів при надзвичайних ситуаціях передбачає дослідження основних теоретичних підходів до організації системи публічного управління та місцевого самоврядування на регіональному рівні [1, с. 68–69].

На наш погляд, аналіз та оцінка стану публічного управління на центральному рівні в Україні, як і вироблення пропозицій щодо його розвитку, утруднені військовими діями, що ведуться на території держави, особливо це стосується південно-східних територій, а також серйозних економічних проблем, які виступають об'єктивними підставами безпосередньо для публічного управління.

Звідси – висока кон'юнктурність підходів, суб'єктивізм конкретних рішень, легковажне обґрунтування низки конкретних програм, ідей та пропозицій. При цьому слід мати на увазі, що шлях, обраний Україною з орієнтацією на західні цінності, передбачає, що сучасне західне суспільство, засноване на приватній власності та вільних ринкових відносинах, має тривалу історію та різні рівні розвитку: доіндустріальне, індустріальне, постіндустріальне, інформаційне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичною основою цієї статті стали наукові праці, присвячені актуальним проблемам публічного управління, авторами яких є відомі вчені, зокрема: В. Бакуменко, М. Білинська, А. Дегтяр, Ю. Древаль, С. Домбровська, Д. Карамишев, В. Ковальчук, О. Крюков, С. Майстро, П. Махортов та ін.

Питання забезпечення національної безпеки держави, зокрема в аспекті пожежно-техногенної безпеки, стали предметом досліджень багатьох науковців, серед яких варто відзначити А. Помазу-Пономаренко, В. Борнівську, Н. Іщенко, О. Міллера, А. Харчука, П. Дубинецьку, О. Христич, В. Ковальського та ін.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сучасних підходів формування організаційних механізмів пожежно-техногенної безпеки в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. У публічному управлінні важливе значення в суто методологічному аспекті надається методам і ціні, якими досягається висунута мета. Вітчизняна й світова практика нагромадила різноманітний досвід дій у перехідний період. Він також має значення, оскільки досягнення будь-яких цілей завжди пов'язане з використанням відповідних засобів, ресурсів, форм та методів, і часто останні накладають вирішальний відбиток на результати реалізації цілей.

Історичних прикладів на цю тему достатньо. Це питання виводить безпосередньо на функції публічного управління, які держава від імені його виконавчої влади покликана виконувати [2, с. 75; 3, с. 49; 4, с. 33; 5].

При цьому слід пам'ятати, що цілі публічного та муніципального управління виникають з урахуванням цілей, визначених самим суспільством і є похідними від них. Тим самим неясність у перших цілях призводить до неясності й останніх. Сьогодні, на нашу думку, слід думати й про повоєнний розвиток України.

У найзагальнішому й приблизному вигляді можна вважати, що в сучасний період перед публічним і місцевим управлінням об'єктивно стоять такі цілі [6]:

1. Оптимізація діяльності існуючої системи управління на центральному та регіональному рівні з урахуванням реалій сьогодення.

2. Розгортання та зміцнення публічних інститутів, що забезпечують стійкий демократизм суспільства та держави.

3. Формування та практичне здійснення державної політики, спрямованої на забезпечення безпеки населення та захист критично важливих об'єктів.

4. Забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки суб'єктів управління, створення сприятливих мирних умов для життєдіяльності регіонів.

5. Досягнення гармонійного, збалансованого та взаємопов'язаного розвитку регіонів у взаємодії з центром на основі поглиблення процесів формування та функціонування загальнодержавного ринку.

Проблема цілепокладання в публічному управлінні бачиться не стільки в тому, щоб відкрити й висловити окремі цілі, які покликане реалізовувати держава, скільки в побудові «дерева цілей», в якій цілі стратегічні, оперативні і тактичні, кінцеві і проміжні, загальні та приватні, віддалені та близькі узгоджувалися, поєднувалися та представляли певну логічну цілісність [7, с. 151].

Важливо також поєднати «дерево цілей» з необхідними та адекватними їм засобами, ресурсами, методами та формами їх реалізації, бо, як відомо з історії, часто несправедливі засоби, методи та форми перекручували в результаті найбагатші цілі [7, с. 211].

Очевидним, на наш погляд, є те, що національна стратегія має об'єднувати суспільство та державу, класи та особистість, нації та регіони, концентруючи так звану енергію руху [8].

Вироблення такої об'єднавчої національної стратегії для України є актуальним завданням, реалізація якого закладе міцний фундамент для її зовнішньої та внутрішньої політики у післявоєнний період розвитку.

Питання про зміст та структуру функцій публічного управління у сфері забезпечення пожежно-техногенної безпеки населення та захисту критично важливих об'єктів упирається у визначення місця та ролі суб'єктів управління в Україні у певній галузі життєдіяльності. Саме місце та роль регіону припускають його зміст та форму, а потім функції управління та інші прояви [9, с. 78].

Виходячи з вищевикладеного, під функціями державного та місцевого управління ми розуміємо об'єктивно зумовлені види владних, цілеспрямованих, організуючих та регулюючих впливів системи державних органів на певні процеси в суспільстві, природі тощо. Ці впливи відбиваються належним чином на об'єктах, у тому числі на свідомості, поведінці та діяльності людей.

У сучасних умовах усі питання публічного управління концентруються як ніколи у проблемі забезпечення національної безпеки України. Управління безпекою в різних сферах життєдіяльності особистості, суспільства і держави, пошук ефективних шляхів вирішення завдань, що стоять перед суспільством, відбивають інтереси всіх верств населення.

Очевидно, серед найгостріших економічних, продовольчих, енергетичних, соціальних, політичних та інших проблем, які Українська держава має вирішувати у XXI ст., особливо на етапі переходу до повоєнного прогресивного сталого розвитку, проблеми природної та пожежно-техногенної безпеки є достатньо важливими та актуальними [9, с. 17].

«Набір» функцій публічного управління залежить, з одного боку, від стану і структури керованих процесів – сукупності керованих об'єктів, з іншого – від місця та ролі держави у сферах життєдіяльності.

Держава пов'язана з суспільством, не вільна від нього, визначається потребами та інтересами суспільного розвитку. У сучасних умовах проявляються суперечливі суспільні потреби зменшення та зростання ролі держави. Перша полягає у скороченні директивного початку управління, зменшенні державного сектору економіки та державного втручання у господарський процес; друга – в розширенні функцій держави, створенні ринкової інфраструктури, формуванні нових законодавчо-нормативних процедур господарських відносин і нових відносин власності. Отже, необхідно відмовитися від механістичних підходів до ролі та місця держави в суспільстві в умовах перехідного періоду, а враховувати складний баланс суперечливих потреб і тенденцій [10].

На наш погляд, публічне управління на рівні суб'єкта в Україні в теоретичному плані достатньо не вивчене. В цьому випадку для формування раціональних структур управління надзвичайно важливо досягнути глибину і складність реальних проблем України в сучасних умовах військової агресії РФ, зрозуміти закономірності цього періоду та врахувати їх при реформуванні систем управління. При цьому необхідний виважений погляд на стан суспільства, його можливості та перспективи, ресурси, резерви, потенціал та джерела зростання.

Реформування системи забезпечення пожежно-техногенної безпеки населення та захисту критично важливих об'єктів при надзвичайних ситуаціях і терористичних актах неможливе без реалізації специфічних функцій управління, тих, які притаманні саме державі й мають реалізовуватись за

допомогою управлінських функцій спеціальних державних органів [11].

Наукова методологія вимагає розгляду особливостей публічного та місцевого управління в Україні щонайменше в чотирьох площинах:

а) з точки зору наявності існуючих у країні орієнтації на історичні традиції, зокрема, політичної культури населення та правлячих груп (президентів на владу), які більшою чи меншою мірою визначають реалізацію аналізованої проблеми;

б) обліку сьогоdnішнього соціально-політичного та економічного та військового стану держави. Аналіз цього чинника необхідний остільки він дозволяє, з одного боку, вибудувувати розробку рішень поставленої проблеми на реальному фундаменті, з іншого – дає можливість врахувати те, що відбувається, характерне лише сьогоdnішнього моменту, зосередитися на справді ключових проблемах оптимізації механізмів і структур публічного управління;

в) урахування глобального аспекту розв'язуваних в Україні завдань публічного управління у надзвичайній ситуації. Світовий досвід дає як і стільки знання можливих рішень конкретних управлінських завдань. Глобальний контекст дозволяє вибудувувати запропоновані рішення так, щоб «вгадати» тенденції, що прокладають собі шлях у всьому світі, зберегти своєрідність української державності та використовувати дійсно оптимальні варіанти вирішення проблем публічного управління;

г) використання загальнонаукового принципу подвійної герменевтики, тобто подвійній інтерпретації вирішення дослідницької задачі, що стоїть: суворо наукового аналізу проблем публічного управління, обліку фундаментальних аспектів проблеми, нових наукових напрацювань і т. ін.

З цієї точки зору заслуговують на увагу такі положення [11, с. 17]:

1. Публічне управління України має певну традицію, в якій проглядається набір певних констант, тенденцій, що постійно діють. Україна, як унітарна держава, майже завжди мала жорстко централізоване публічне управління. Співвідношення владно-управлінських функцій (прийняття, вироблення рішень) було зміщено на користь центру, де у свою чергу все або майже все зосереджувалося навколо однієї особи і апарату, який безпосередньо працював на цю особу. Тобто президентська вертикаль влади визначала державну політику держави.

2. Державне та місцеве управління України діє в середовищі, яке відрізняється своєю політичною культурою, що впливає на дії осіб, що визначають політичний процес, поведінку, дії народних мас, характер державних інститутів, нормативні акти, правопорядок тощо.

3. Українська державна традиція має, як видається, поліетнічний характер. Це впливає на необхідність враховувати звичку взаємодіяти, співжити з іншими народами. Тобто, на нашу думку, фактори поліетнічності суспільства мають враховуватися під час вироблення державної практики

управління країною. Беручи до уваги при виробленні рішень в управлінській практиці фактори відмінностей у культурній спадщині, релігійних конфесіях і т. ін.

Виходячи з вищевикладеного, необхідно визначити основні функції та завдання органів публічного управління у здійсненні пожежно-техногенної безпеки не тільки на центральному, але і на регіональному рівні.

Основними завданнями регіонального рівня управління ДСНС України:

- реалізація в межах своєї компетенції державної політики у галузі цивільного захисту, а також захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення пожежно-техногенної безпеки;

- здійснення в межах своєї компетенції діяльності з організації та ведення цивільного захисту, населення та територій від надзвичайних ситуацій та пожеж, забезпечення безпеки людей на водних об'єктах, а також екстреного реагування за надзвичайних ситуацій центрального рівня.

Регіональні центри ДСНС України здійснюють такі основні функції:

- здійснюють прогнозування надзвичайних ситуацій у рамках системи моніторингу та прогнозування надзвичайних ситуацій, роботу з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій центрального рівня, порятунку та життєзабезпечення людей при цих надзвичайних ситуаціях, забезпечують підтримку ліквідації надзвичайних ситуацій регіонального та міжуніципального характеру. переході цих надзвичайних ситуацій на центральний рівень;

- організують в установленому порядку роботу щодо запобігання пожежам, а також контроль за організацією гасіння пожеж на об'єктах, критично важливих для національної безпеки країни, інших особливо важливих пожежонебезпечних об'єктах, особливо цінних об'єктах культурної спадщини України, при проведенні заходів центрального рівня масовим зосередженням людей, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України, організовує в установленому порядку пошук та рятування людей на водних об'єктах;

- організують в установленому порядку спільно із заінтересованими органами виконавчої влади суб'єктів України формування та доставку вантажів гуманітарної допомоги населенню, що постраждав внаслідок надзвичайних ситуацій, у тому числі й населенню зарубіжних країн;

- організують облік атестованих аварійно-рятувальних служб, пожежних, пожежно-рятувальних, пошуково-рятувальних та аварійно-рятувальних формувань, публічних об'єднань, які мають статутні завдання щодо проведення аварійно-рятувальних робіт та гасіння пожеж;

- організують фінансове забезпечення головних управлінь ДСНС України щодо суб'єктів управління на регіональному рівні та підпорядкованих підрозділів, підготовку та затвердження їх кошторисів доходів та видатків за бюджетними та позабюджетними коштами, а також оперативний, бух-

галтерський та статистичний облік фінансово-господарської та іншої діяльності, ревізійну роботу;

- організують взаємодію сил та засобів, що залучаються для аварійно-рятувальних робіт при надзвичайних ситуаціях та гасінні пожеж;

- організують проведення атестації аварійно-рятувальних служб, пожежно-рятувальних, аварійно-рятувальних формувань та рятувальників центральних органів виконавчої влади, органів виконавчої влади суб'єктів управління, органів місцевого самоврядування та організацій;

- здійснюють контроль за створенням та забезпеченням готовності сил та засобів цивільного захисту у суб'єктах управління України на регіональному рівні, муніципальних утвореннях та організаціях;

- здійснюють поточне та перспективне планування мобілізаційного розгортання з'єднань та військових частин військ цивільного захисту та військових частин протипожежної служби у воєнний час;

- здійснюють контроль за створенням, збереженням та використанням страхового фонду документації на об'єкти підвищеного ризику та об'єкти систем життєзабезпечення населення;

- здійснює в межах своєї компетенції в установленому порядку заходи щодо запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності на об'єктах, підвідомчих ДСНС України, а також ліквідацію наслідків терористичних актів;

- беруть участь у межах своєї компетенції в інформуванні населення через засоби масової інформації та іншими каналами про прогнозовані та виниклі надзвичайні ситуації та пожежі, заходи щодо забезпечення безпеки населення та територій, прийоми та способи захисту, а також здійснює пропаганду в галузі цивільного захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення пожежно-техногенної безпеки та безпеки людей на водних об'єктах;

- беруть участь в управлінні єдиною державною системою запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій у межах своєї компетенції;

- активізують процес деконцентрації повноважень центральної виконавчої влади через перебудову та оптимізацію системи територіальних структур центральних органів виконавчої влади, формування їх регіональних структур.

Це дає можливість підвищити на рівні регіонів ефективність реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки населення та захисту критично важливих об'єктів на регіональному рівні за надзвичайних ситуацій та терористичних актів.

Оптимізація територіального управління може бути проведена одночасно. Це розгорнутий у часі процес послідовного реформування державної системи. Є достатньо підстав вважати, що з становлення системи регіонального управління ефективність управління «по вертикалі» зростає.

тиме. Необхідно мати на увазі, що при аналізі змісту та реалізації принципів організації та функціонування системи ДСНС України як елемента виконавчої влади сучасної України необхідно мати на увазі, що досліджувані принципи як частина принципів діяльності механізму держави загалом багато в чому є універсальними.

Виходячи з вищевикладеного, організаційні механізми політики пожежно-техногенної безпеки повинні ґрунтуватися на реалізації наступних завдань:

1) вироблення та реалізація державної політики у галузі цивільного захисту, захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення пожежно-техногенної безпеки, організації підготовки та затвердження в установленому порядку проектів нормативних правових актів у галузі цивільного захисту, захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення пожежної безпеки та безпеки людей на водних об'єктах;

2) здійснення управління у сфері цивільного захисту, захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення пожежно-техногенної безпеки, безпеки людей на водних об'єктах, а також управління діяльністю центральних та регіональних органів виконавчої влади в рамках єдиної державної системи запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій;

3) здійснення нормативного регулювання з метою запобігання, прогнозування та пом'якшення наслідків надзвичайних ситуацій та пожеж, а також здійснення спеціальних, дозвільних, наглядових та контрольних функцій з питань, що віднесені до компетенції ДСНС України;

4) здійснення діяльності з організації та ведення цивільного захисту, екстреного реагування при надзвичайних ситуаціях, захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій та пожеж, забезпечення безпеки людей на водних об'єктах, а також здійснення заходів щодо надзвичайного гуманітарного реагування, у тому числі за межами України.

Зазначені завдання визначають правові форми реалізації системою ДСНС України своїх повноважень та компетенції. Під правовими формами адміністративно-публічної діяльності у науковій літературі розуміють зовнішні методи її висловлювання, які характеризуються настанням чи можливістю настання певних правових наслідків тим суб'єктів, щодо яких ця діяльність реалізується [12, с. 34].

При цьому слід мати на увазі, що державна політика, як основна стратегічна мета в галузі захисту населення і території від надзвичайних ситуацій природного, військового, терористичного характеру, розглядає зниження ризику та попередження надзвичайних ситуацій, зменшення можливої шкоди від них, пом'якшення наслідків тих надзвичайних ситуацій, яких неможливо [7, с. 95].

На наш погляд, до організаційних засобів запобігання та мінімізації шкоди від надзвичайних ситуацій природного характеру можна віднести:

- моніторинг стану навколишнього природного середовища та потенційно небезпечних об'єктів;
- прогнозування виникнення та масштабів надзвичайних ситуацій;
- планування заходів та дій на випадок надзвичайної ситуації;
- профілактику небезпечних природних явищ (зокрема, вакцинація, обробка рослин інсектицидами тощо);
- інженерний захист від надзвичайних ситуацій;
- підвищення стійкості функціонування об'єктів економіки та життєзабезпечення у надзвичайній ситуації;
- страхування населення, технічних та природних об'єктів від негативних впливів небезпечних природних явищ та їх наслідків;
- інформування відповідних державних органів і структур і оповіщення населення про небезпеку, що насувається;
- підготовку та підвищення кваліфікації керівного складу та спеціалістів у галузі захисту населення та територій від стихійних лих;
- навчання населення поведінці в умовах надзвичайної ситуації;
- завчасну організацію евакуаційних заходів;
- своєчасне надання медичної допомоги постраждалим та ін.

Висновки. Таким чином, забезпечення взаємодії органів публічного управління, органів місцевого самоврядування та місцевих адміністрацій у забезпеченні пожежно-техногенної безпеки при наданні допомоги фізичним та юридичним особам у зоні природної надзвичайної ситуації визначається вирішенням низки завдань, до яких можна віднести]:

- визначення видів, розмірів та порядку надання допомоги у зоні стихійного лиха;
- прийняття рішень щодо розподілу коштів, що надходять із різних джерел для надання допомоги у зоні надзвичайної ситуації природного характеру;
- контроль за цільовим використанням допомоги в зоні лиха. регіональні підрозділи представляють та виконують функції комісії з попередження та ліквідації наслідків стихійних лих на місцях. Підрозділи мають цілодобовий доступ до баз даних Інформаційного центру через інформаційно-телекомунікаційну мережу загального користування «Інтернет». Ці підрозділи мають мінімальний набір сил і засобів для оперативної ліквідації або локалізації надзвичайної ситуації, для кожного регіону він встановлюється окремо залежно від наявності та характеру потенційної небезпеки.

Список використаних джерел:

1. Костенко В. О. Характеризація державного управління захистом населення у надзвичайних ситуаціях : дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.01. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2016. 233 с.
2. Доманський В. А. Державне управління пожежною безпекою України (організаційно-правовий аналіз за матеріалами діяльності Державного департаменту пожежної безпеки) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 201 с.
3. Пономаренко Г. Пожежна безпека як елемент внутрішньої безпеки держави: поняття та система заходів забезпечення. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2007. Вип. 74-76. С. 47–50.
4. Стащенко С. І. Протипожежна діяльність земств Лівобережної України : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01. Черкаси, 2004. 182 с.
5. Томіленко А. Г., Горенко Л. М. Державна політика в галузі пожежної безпеки в Україні у XVIII – на початку ХХ ст. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_46/Gileya46/I6_doc.pdf.
6. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.07.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.
7. Венгер О. М. Цінності та «дерево цілей» публічного адміністрування: публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід : монографія / за заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна, П. Жукаускаса, Й. Ввайнхардт, Р. Андрюкайтене. Запоріжжя : РВВ ЗДІА, 2016. 608 с.
8. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF>.
9. Домарацький М. Б. Державне управління забезпеченням безпеки критичної інфраструктури в Україні : дис. ... канд. держ. упр. : 25.00.05. Харків : Національний університет цивільного захисту України, 2020. 259 с.
10. Бабак В. О. Деякі аспекти державної політики у сфері забезпечення пожежної безпеки. *Теорія та практика гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф.* Черкаси : АПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2013. С. 15–18.
11. Шморгун О. В. Місце держави в становленні глобального конкурентного лідерства. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2339>.
12. Лавренова О. І., Стрельникова В., Могил С. К. Правові акти управління: навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2019. 45 с.

Reference:

1. Kostenko V.O. Characterization of state management of population protection in emergency situations [Kharakteryzatsiia derzhavnoho upravlinnia zakhystom naselennia u nadzvychainykh sytuatsiiakh]. Abstract Diss. ... PhD in Public Administration: 25.00.01. Dnipro: DRIDU NADU, 2016. 233 p. Print.
2. Domanskyi V.A. [Derzhavne upravlinnia pozhezhnoiu bezpekoiu Ukrainy (orhanizatsiino-pravovyi analiz za materialamy diialnosti Derzhavnoho departamentu

pozhezhnoi bezpeky)]. Abstract Diss. ... PhD in Law: 12.00.07. Kharkiv, 2004. 201 p. Print.

3. Ponomarenko H. Fire safety as an element of internal security of the state: concept and system of measures to ensure it. [Pozhezhna bezpeka yak element vnutrishnoi bezpeky derzhavy: poniattia ta systema zakhodiv zabezpechennia.] *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Legal Sciences*. 2007. No. 74-76. Pp. 47–50.

4. Stashenko S.I. Firefighting activities of the zemstvos of Left-Bank Ukraine [Protypozhezhna diialnist zemstv Livoberezhnoi Ukrainy]. Abstract Diss. ... PhD in Public Administration: 07.00.01. Cherkasy, 2004. 182 p. Print.

5. Tomilenko A.H., Horenko L.M. Derzhavna polityka v haluzi pozhezhnoi bezpeky v Ukraini u XVIII – na pochatku XX st. [Derzhavna polityka v haluzi pozhezhnoi bezpeky v Ukraini u XVIII – na pochatku XX st.]. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_46/Gileya46/I6_doc.pdf.

6. On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030. [Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku] : Decree of the President of Ukraine dated July 30, 2019 No. 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.

7. Venger O.M. Values and the “tree of goals” of public administration: public management and administration in the conditions of the information society: domestic and foreign experience: monograph [Tsinnosti ta «derevo tsilei» publicznego administruvannia: publichne upravlinnia ta administruvannia v umovakh informatsiinoho suspilstva: vitchyzniani i zarubizhnyi dosvid]. Ed. by S. Chernov, V. Voronkova, V. Banakh, O. Sosnin, P. Zhukauskas, J. Vvainhardt, R. Andriukaitene. Zaporizhia: RVV ZDIA, 2016. 608 p.

8. On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021–2027 [Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnogo rozvytku na 2021–2027 roky] : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 5, 2020 No. 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF>.

9. Domaratskyi M.B. State Administration for Ensuring the Security of Critical Infrastructure in Ukraine [Derzhavne upravlinnia zabezpechenniam bezpeky krytychnoi infrastruktury v Ukraini]. Abstract Diss. ... PhD in Law: 25.00.05. Kharkiv: National University of Civil Defense of Ukraine, 2020. 259 p.

10. Babak V.O. Some aspects of state policy in the field of fire safety. [Deiaki aspekty derzhavnoi polityky u sferi zabezpechennia pozhezhnoi bezpeky]. Theory and practice of fire extinguishing and emergency liquidation: materials of the V International Scientific and Practical Conference. Cherkasy: APB named after Heroes of Chernobyl, 2013. pp. 15–18.

11. Shmorgun O.V. The place of the state in the formation of global competitive leadership [Mistse derzhavy v stanovlenni hlobalnogo konkurentnogo liderstva.]. *Effective Economy*. 2013. No. 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2339>.

12. Lavrenova O.I., Strelnikov A.V., Mogil S.K. Legal acts of management: teaching and methodical manual [Pravovi akty upravlinnia: navch.-metod. posib.]. Odesa: Phoenix, 2019. 45 p.